

Юрій Ковтанюк,

кандидат історичних наук, старший дослідник,
заступник генерального директора з наукової роботи,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: y.kovtaniuk@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4120-1875>

Євгенія Чорноморець,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
Український науково-дослідний інститут
архівної справи та документознавства
вул. Лук'янівська, 77, Київ, 04085, Україна
e-mail: eugeniamch@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1521-0129>

**ЕЛЕКТРОННІ АРХІВИ І ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ
РЕСУРСИ В УКРАЇНІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Мета статті – проаналізувати сучасний стан та окреслити основні проблеми, пов'язані зі створенням і функціонуванням електронних архівів та електронних інформаційних ресурсів, і запропонувати можливі шляхи їх подолання із застосуванням новітніх технологій. **Методологія дослідження** базується на загальнонаукових методах аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення; для визначення перспективних напрямів застосовано також принцип наступності та методи прогнозування і моделювання. **Наукова новизна** полягає у здійсненні аналізу низки актуальних викликів, які виникли в процесі впровадження електронного документообігу і створення електронних архівів та електронних інформаційних ресурсів, і формулювання пропозицій щодо подолання цих викликів. **Висновки.** За останні 15 років в Україні створено нормативно-правову і методичну базу, а також програмно-технічну інфраструктуру для створення електронних архівів і сучасних електронних інформаційних ресурсів архівних установ. Наразі актуальним є такі завдання: розроблення технічного завдання для створення програмного забезпечення єдиного

державного реєстру національних архівних інформаційних ресурсів; створення електронного центрального фондового каталогу, модернізація інформаційно-комунікаційної системи ARCHIUM, зокрема для уникнення дублювання метаданих щодо архівних установ, фондів, описів, що застосовуються в системі ЕЛАРСИС, цифрова трансформація облікової документації архівних документів, визначення обов'язкового застосування у діловодстві форматів кваліфікованих електронних підписів і печаток з повним набором даних перевірки рівня В-LTA та внесення уточнень до нормативно-правових актів з метою уникнення діловодної термінології щодо архівних електронних документів, подальша участь у міжнародних і національних проєктах щодо створення та інтегрування інформаційних ресурсів. **Перспективи досліджень** полягають у подальшому вивченні проблем, що стосуються функціонування електронних архівів та електронних інформаційних ресурсів, зарубіжних практик їх подолання, вивчення можливостей і небезпек новітніх технологій (штучного інтелекту тощо) та формуванні нормативно-правового та методичного забезпечення їх застосування.

Ключові слова: електронне архівознавство, електронний архів, електронний документ, електронний інформаційний ресурс, цифровий фонд користування документами НАФ, національні архівні інформаційні ресурси

Актуальність теми дослідження. Курс на розбудову інформаційного суспільства¹ в Україні було закладено Законом України «Про інформацію» (1992) [1]. Це передбачало широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) в усі сфери суспільного буття, включаючи архівну справу. У Законі України «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 [2] було сформульовано основні завдання Національної програми інформатизації, серед яких є низка завдань, що безпосередньо стосуються архівної справи: створення та розвиток системи державних інформаційних ресурсів (до яких належать архіви); розробка, впрова-

¹ Термін наводиться тут відповідно до згаданого Закону України. Проте автори вважають за потрібне зазначити, що його слід трактувати як позначення активізування процесу зростання рівня інформатизації сучасного суспільства, зважаючи, що будь-яким суспільством ведеться активне опрацювання доступної інформації як основи його буття. Отже, будь-яке суспільство завжди є інформаційним, незалежно від часу, місця його існування та загального рівня розвитку людства.

дження та застосування ІКТ у державному управлінні, місцевому самоврядуванні та суспільному житті; реалізація та впровадження заходів, спрямованих на розвиток електронного урядування та електронної демократії; удосконалення процедури надання публічних (електронних публічних) послуг. Важливе значення мало прийняття Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 09.01.2007 № 537–V [3].

Протягом наступних років було сформовано нормативно-правову і методичну базу для впровадження електронного документо-обігу і приймання на зберігання електронних документів (далі – ЕД), зроблено значні практичні кроки у напрямі оцифрування документів Національного архівного фонду (далі – НАФ), створення електронних інформаційних ресурсів і пошукових систем в їх складі, впровадження електронних архівних послуг.

У нашій розвідці ми звернемо увагу на низку нагальних викликів, пов'язаних зі створенням і функціонуванням електронних архівів і електронних інформаційних ресурсів в Україні.

Аналіз досліджень і публікацій. Загалом у вітчизняній науці приділено багато уваги процесу інформатизації архівної справи. Зазначимо лише публікації останніх років, у яких висвітлено нагальні виклики та проблеми. Низка науковців (Я. Калакура [4], М. Палієнко [5], В. Бездрабко [6], І. Резнік [7] та ін.) звертає увагу на зміну ролі архівів і функцій архівістів в інформаційному суспільстві, необхідність отримання ними нових професійних навичок, пов'язаних із постійним розвитком технологій та їх застосуванням в архівній справі. Окремі праці стосуються архівної практики щодо оцифрування документів НАФ (Л. Дідух, Н. Залєток [8]), створення цифрового фонду користування та електронних інформаційних ресурсів, технічних проблем зберігання документів в електронній формі (Л. Дідух [9]), у тому числі в умовах збройної агресії (Ю. Ковтанюк) [10]. Науковці розглядають роль резервного копіювання у зберіганні документів і створення цифрового страхового фонду, переваги та проблеми використання хмарних сховищ, зазначають відсутність цілісної стратегії інформатизації архівної справи, необхідність підготовки кваліфікованих фахівців, потребу в покра-

щенні матеріального і технічного забезпечення архівів. Звертають увагу на перспективність використання штучного інтелекту, але це питання потребує детального вивчення можливих небезпек [11].

Виклад основного матеріалу. Однією з головних стратегічних цілей, оголошених Державною архівною службою України (далі – Укрдержархів) наприкінці 2024 р., стало «визначення засад функціонування єдиного державного реєстру національних архівних інформаційних ресурсів і єдиної державної системи органів управління національними архівними інформаційними ресурсами та архівами, що складається з територіальних і функціональних підсистем та їх складових» [12]. Отже, запровадження єдиного державного реєстру національних архівних інформаційних ресурсів буде тією інформаційною основою, що визначали рівні архівного описування документів НАФ відповідно до системи їх обліку (архів, фонд, опис, справа, документ тощо), зокрема з урахуванням зон описування, визначених ДСТУ 4331:2004 «Правила описування архівних документів (ISAD (G):1999, NEQ)» [13], на яких фактично ґрунтується функціонування будь-яких сучасних архівних інформаційних ресурсів, зокрема електронних. Зазначимо, що з 01.01.2026 дія цього стандарту скасовується. Відповідно до п. 1 «Оперативного плану заходів з реалізації у 2025–2027 роках Стратегії захисту документальної спадщини як запоруки збереження національної ідентичності та державності на період до 2027 року» до кінця 2026 р. Укрдержархів має розробити та подати на розгляд і затвердження Кабінету Міністрів України технічне завдання для створення програмного забезпечення єдиного державного реєстру національних архівних інформаційних ресурсів. На жаль, зазначена стратегія не розкриває структури цього реєстру, а Оперативний план заходів не визначає наступних шляхів забезпечення виконання технічного завдання щодо створення програмного забезпечення реєстру. На нашу думку, визначитися з таким забезпеченням слід у межах того розпорядчого документа Кабінету Міністрів України, яким буде затверджено технічне завдання, а саме технічне завдання повинно передбачати трансформаційні зміни інформаційної основи архівного описування тих од. зб. та од. обл., що нині є основними об'єктами цього описування. Виходячи з наведеного, залишається

відкритим питання щодо зміни обліку архівних документів, чи вплине запровадження нових підходів у цифровій сфері діяльності архівної системи на облік аналогових документів НАФ? Чи буде запропоноване узгоджене рішення, як перехідний варіант від НАФ до національних архівних інформаційних ресурсів? На нашу думку, це потребує обговорення широким загалом архівної фахової спільноти.

У продовження напрямку розвитку єдиного інформаційного забезпечення для різних електронних архівних інформаційних ресурсів важливим завданням є уникнення повторень однакових структур даних у різних системах, що відповідно до будь-яких підстав створені в діяльності архівних установ, особливо загального призначення. Особливу увагу треба приділити узгодженню таких різних за призначенням систем, як Міжархівний пошуковий портал (<https://searcharchives.net.ua>), доступний нині на офіційному вебпорталі Укрдержархіву, й ЕЛАРСИС – ІКС, призначеної для приймання-передавання ЕД НАФ на постійне зберігання. Вочевидь, на сьогодні, яка б не була фізична реалізація баз даних цих систем, їх базова інформаційна структура вміщується в рівні описування, визначені системою обліку документів НАФ (архів, фонд, опис, справа, документ тощо). Фактично це означає, що колись ці інформаційні структури за своїм базовим наповненням будуть дублювати одна одну. На сьогодні цей процес поступово триває, зважаючи, що ЕЛАРСИС ще не запрацював у повну силу, зважаючи на недостатнє поширення вже існуючих в Україні програмних рішень за загальною назвою «Електронний архів» у діяльність архівних підрозділів юридичних осіб – джерел комплектування архівних установ, а Міжархівний пошуковий портал, створений на базі ІКС ARCHIUM, надає доступ до інформації лише 10 архівних установ, станом на кінець 2025 р. Інші ще не підключені. Це також не сприяє створенню базового інформаційного ресурсу: електронного центрального фондового каталогу (далі – ЦФК), електронного реєстру описів, не кажучи вже про справи, документи (од. зб. та од. обл.) і навіть, здавалося, такого простого за своєю структурою реєстру архівних установ в інформаційно-комунікаційному просторі архівної галузі. Таким чином, ресурси архівної галузі є розподіленими та багато разів дублюють їхню загальну інформаційну основу.

Зважаючи на повідомлення Укрдержархіву щодо отримання від Центральної виборчої комісії України обладнання, що дасть змогу створити датацентр обсягом понад 1 петабайт [14], важливо визначитися з призначенням цього датацентру. Не складно передбачити, що у цьому датацентрі будуть зберігатися великі за своїм розміром якісні цифрові копії аналогових оригіналів, які отримали назву майстер-копій. Така система зберігання даних також потребує визначеності з інформаційною основою для забезпечення керування всіма процесами. Скоріше, така інформаційна основа також буде ґрунтуватися на описуванні од. зб. та од. обл. за такими самими рівнями: архів, фонд, опис, справа, документ тощо. Отже, на сьогодні маємо: Міжархівний пошуковий портал як єдине вікно доступу до фонду користування документами НАФ, якість цифрових копій якого адаптована до їх екранного відтворення, що дає змогу значно зменшити загальний розмір цих копій; ЕЛАРСИС – для зберігання архівних ЕД; і майбутній датацентр, імовірно, призначений для зберігання майстер-копій. Зрозуміло, що постає завдання щодо надання доступу до архівних електронних документів, загальна кількість яких з часом буде лише збільшуватися. Імовірно, доцільно надавати доступ до них у межах однієї системи за принципом «єдиного вікна» з можливістю шукати потрібні документи за допомогою однієї інформаційно-пошукової системи. Тому логічним видається приступити до розв’язання проблеми копіювання архівних ЕД до Міжархівного пошукового порталу та синхронізації однакових відомостей про архіви, фонди, описи, справи, документи тощо в трьох зазначених ІКС для досягнення стану, коли будь-яка складова описової інформації вводиться архівістом один раз у будь-якій системі і багато разів використовується в інших системах.

Також слід порушити важливу проблему сертифікації майбутнього датацентру відповідно до вимог для датацентрів, визначених міжнародними стандартами, зважаючи, що п. 11 «Оперативного плану заходів з реалізації у 2025–2027 роках Стратегії захисту документальної спадщини як запоруки збереження національної ідентичності та державності на період до 2027 року» передбачено «створення відмовостійкого (централізованого) сховища архівних електронних документів відповідно до кращих світових практик,

зокрема країн ЄС». Зокрема, у контексті відмовостійкості датацентру особливого значення набуває його надійна енергозабезпеченість. Зауважимо, що датацентри належать до категорії об'єктів з підвищеним енергоспоживанням. Це потребує укладання окремого плану заходів для досягнення енергонезалежності такого об'єкта. Актуальність проблеми значно підвищується в умовах енергетичної кризи в Україні, яка утворилася внаслідок бойових дій, під час яких відбувається активне знищення енергетичної інфраструктури. Без належної системи електричного живлення, що повинна працювати надійно і безупинно, на нашу думку, функціонування датацентру є неможливим. Про це свідчить відтворення в інтернеті офіційних вебсайтів архівних установ України, зокрема вебпорталу Укрдержархіву, в умовах локдауна, коли за відсутності загального електропостачання ці ресурси можуть не працювати.

Альтернативним рішенням датацентру є хмарні технології, що надають послуги зберігання даних в інших датацентрах. Привабливими на сьогодні є хмарні послуги, що надаються поза межами України. Прикладом такого розташування даних є Міжархівний пошуковий портал на базі системи ARCHIUM, який працює безперебійно, навіть коли вебпортал Укрдержархіву є недоступним. Такий підхід потребує планового фінансування. Крім того, відповідно до чинних нормативно-правових актів (далі – НПА) з питань захисту інформації, такі послуги можуть отримуватися із-за кордону до півроку після завершення воєнного стану в Україні. Відповідно до частини третьої ст. 5 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «протягом періоду дії правового режиму воєнного стану в Україні та шести місяців після його припинення чи скасування володільці інформації – власники (держателі) державних інформаційних ресурсів можуть укладати договори про технічне адміністрування відповідних реєстрів з іноземними компаніями, організаціями – постачальниками послуг з надання хмарних ресурсів (надавачами хмарних послуг), утвореними відповідно до законодавства інших держав, та/або їх зареєстрованими (акредитованими або легалізованими) відповідно до законодавства України філіями, представництвами та іншими відокремленими підрозділами з місцезнаходженням на території України в порядку, встановленому

Кабінетом Міністрів України» [15], що стало можливим згідно зі змінами, прийнятими Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів» ще 15.03.2022 [16]. У вітчизняних архівістів є такий досвід і щодо зберігання страхових копій своїх цифрових даних на платформі Amazon Web Services, що відбувається з березня 2022 р. за благодійної допомоги Національного архіву Сполученого Королівства [17]. Проте загальне збільшення даних в Amazon Web Services збільшує вартість послуг. Якщо буде нормативно визначена можливість залишити ці дані на ресурсах Amazon, то слід бути готовими до того, що благодійна допомога колись завершиться, й обов'язок сплачувати послуги зберігання даних у хмарі буде покладено на архівні установи України. У разі повернення цих даних треба мати план їх розміщення, наприклад, у майбутньому датацентрі.

Також до єдиної інформаційної основи у формі «архів, фонд, опис, справа, документ» тощо слід доєднати і систему «оновленої планово-звітної документації для архівів», запровадження та використання якої заплановано п. 13 «Оперативного плану заходів з реалізації у 2025–2027 роках Стратегії захисту документальної спадщини як запоруки збереження національної ідентичності та державності на період до 2027 року». Такий підхід до, здавалося б, різних ІКС, що функціонують у межах архівної галузі, є виправданим на виконання загальної мети щодо створення «єдиної державної системи органів управління національними архівними інформаційними ресурсами та архівами, що складається з територіальних і функціональних підсистем та їх складових».

У межах виконання п. 13 «Оперативного плану заходів» слід передбачити долю паперового ЦФК, ведення якого продовжується архівними установами відповідно до чинних НПА. Зрозуміло, що це забезпечує надійне збереження відомостей про НАФ, особливо в умовах тривалого аварійного відключення електроенергії. Однак електронний ЦФК, не важливо в якій новій формі, має стати невід'ємною складовою оновленої планово-звітної документації для архівів. Отже, постає проблема визначеності з першоджерелом

важливіої інформації та потреби звіряння електронного ЦФК з паперовим картковим ЦФК. На нашу думку, після створення такого архівного електронного інформаційного ресурсу важливим рішенням для архівної галузі України може стати визначення саме електронного ЦФК найбільш точним джерелом інформації, а паперового – його страховою копією, що може бути закріплено у відповідних НПА. Тоді подальше створення та уточнення паперових карток фондів буде вестися саме за відомостями електронного ЦФК.

Отже, ще одним кроком розвитку архівної системи України має стати цифрова трансформація облікової документації архівних документів, зокрема на основі ЕЛАРСИС, і поступове її переведення в електронні документи та електронні інформаційні ресурси, що може стати юридично значущою основою для «започаткування автоматизованого моніторингу показників і результатів діяльності архівних установ для своєчасної актуалізації, а також формування умов поступової відмови від звітування в паперовій формі» відповідно до п. 14 «Оперативного плану заходів».

Крім зазначених вище архівних інформаційних ресурсів, що дають змогу вирішити проблеми зберігання ЕД НАФ, майстер-копій та надання доступу до їх інформації, остеронь залишаються ІКС ЦДНТА України і ЦДАЕА, зважаючи на відмінність підходів щодо обліку та описування науково-технічної документації, аудіовізуальних документів і документів особового походження в електронній формі, а також різних архівних документів НАФ у формі електронних інформаційних ресурсів, що зберігаються переважно в ЦДАЕА. Якщо Кабінет Міністрів України визначає завдання щодо розбудови Міжархівного пошукового порталу, який повинен працювати за принципом «єдиного вікна», то всі перераховані вище типи документів НАФ повинні шукатися користувачами разом з іншими в межах одного пошукового запиту та надаватися в доступ як відповідь на цей запит разом з іншими типами документів. Зазначимо, що завдання не є простим, і, відповідно до будь-якої загальної архітектури (розподіленої або централізованої), потребує планування модернізації ІКС ARCHIUM.

Зазначена модернізація ІКС ARCHIUM дасть можливість створити окремі єдині реєстри науково-технічних, кіно-, фото-, фоно- і відео-

документів НАФ, а не лише тих, що обліковуються в ЦДНТА України і ЦДАЕА.

Важливою також є подальша участь архівних установ України в міжнародних і національних проєктах для інтегрування інформаційних ресурсів та консолідованої роботи над їх створенням і постійним наповненням. Якщо міжнародна взаємодія найчастіше перетворюється на виконання вимог, визначених для вже існуючих міжнародних ресурсів з метою інтегрування в них українських архівних інформаційних ресурсів, то співпраця в межах національних проєктів відкриває для архівістів більші можливості, насамперед, щодо впливу на ці проєкти для врахування успішного досвіду архівних установ. Приклад з останніх – це створення Національної електронної бібліотеки України та проєкт ЮНЕСКО за фінансової підтримки ЄС «Збереження єврейської документальної спадщини України, вшанування колективної пам'яті, розширення знань і доступу до архівів та сприяння міжкультурному діалогу», що повинен завершитися створенням порталу «Юдаїка» [18]. Отже, участь архівних установ України, зокрема Укрдержархіву, в міжнародних проєктах і особливо національних є взаємно корисним напрямом діяльності, а щодо національних проєктів, то вони оцінюються нами як надзвичайно важливі для партнерів Укрдержархіву та архівних установ.

Впровадження електронного документообігу передбачало створення електронних сховищ для тимчасового, а згодом – і постійного зберігання ЕД. У 2020 р. було створено електронний архів у Національному банку України [19], у 2021 р. – у складі системи електронної взаємодії органів виконавчої влади (далі – СЕВ ОВВ) створено хаб, що дає змогу конвертувати формат цих електронних документів із XML в ASiC і зворотно [20]; у 2023 р. успішно здійснено пілотний проєкт зі створення електронного архіву в Архіві Міністерства юстиції України і модернізації ІКС ЕЛАРСИС [21]. На сьогодні важливим завданням стає забезпечення архівних підрозділів юридичних осіб – джерел комплектування архівних установ існуючими програмними рішеннями українських виробників, що забезпечують технічну можливість впровадження в їхню діяльність електронних архівів, які відповідають чинним НПА. У архівістів

цих юридичних осіб має з'явитися власне програмне середовище, що надає їм у користування сучасний інтерфейс з інструментами для автоматизування саме архівних процесів, насамперед, відповідно до вимог наказів Міністерства юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5 [22], у частині підготовки ЕД до передавання на архівне зберігання та від 30.12.2020 № 4555/5 [23] у частині передавання архівних ЕД, архівних електронних справ та електронних примірників облікових документів до сховища архівних електронних документів (далі – САЕД) ЕЛАРСИС, зокрема через СЕВ ОБВ. І це не інтерфейс системи електронного документообігу (далі – СЕД), що надається в користування діловодам, виконавцям і керівникам. Без впровадження зазначених рішень у діяльність архівних підрозділів юридичних осіб неможливо розпочати масове приймання ЕД НАФ на постійне зберігання. Для цього потрібно відповідне забезпечення матеріальне, грошове та кадрове, а також чимало зусиль для впровадження електронних архівів у діяльність юридичних осіб та навчання архівістів роботі в них. На це потрібен час. Отже, без планування відповідних видатків і завдань у програмах, зокрема цільових, на рівні Кабінету Міністрів України, окремих міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, обласних державних адміністрацій, вирішити цю проблему буде практично неможливо. Це завдання має для України загальний рівень значущості. На нашу думку, Укрдержархів як центральний орган виконавчої влади повинен стати рушійною силою для ініціювання конструктивних пропозицій щодо вирішення цієї проблеми та поступового виконання завдання з поширення рішень щодо електронних архівів серед фондоутворювачів.

Зазначимо, що наведені вище програмні рішення створювали різні українські виробники. Отже, розпочато формування конкурентного ринку щодо програмного забезпечення для впровадження електронних архівів. Вважаємо це важливим чинником для обрання юридичними особами виробника, що може надавати найкращу ціну та водночас наводити позитивний досвід успішних упроваджень. Як приклад можна навести істотне зменшення стартової вартості послуг, отриманих Національним банком України, для створення електронного архіву, що було отримано завдяки обранню виробника,

який не має відношення до розроблення впровадженої СЕД у Національному банку України. Однак тепер ці програмні продукти успішно взаємодіють.

Спираючись на досвід впровадження СЕД, неважко передбачити, що електронні архіви будуть впроваджуватися на підґрунті цих самих СЕД, які в останнє десятиліття їхні виробники стали називати інтеграційними платформами, що використовуються для надбудови інших програмних рішень, зокрема електронні архіви створюються як модулі цих систем. Очікувано, що самі виробники СЕД намагалися отримати таке замовлення від власників попередніх упроваджень. Це, здавалося б, простий, навіть логічний шлях вирішення проблеми. Зрозуміло, що найперше електронні архіви будуть впроваджені в центральних органах влади, які давно працюють з ЕД і створюють дійсно цінні документи, що за експертизою цінності відносять до НАФ. Проте ринок диктує свої правила. За зручності часто доводиться сплачувати більше. Тому завжди слід пам'ятати наведений вище досвід попередників, які вже подолали цей шлях.

Разом з тим ніщо не заважає співпрацювати архівістам з такими сервісами, як «Вчасно» для спонукання їхніх розробників до створення електронного архіву, що буде відповідати вимогам чинних НПА та надавати потрібні архівістам інструменти для підготовки ЕД до архівного зберігання, насамперед для малих і середніх фондоутворювачів. Таку роботу було розпочато [24], її слід активізувати.

Для подальшого розвитку електронного документообігу і передавання ЕД на постійне зберігання необхідно внести уточнення в наявні НПА. Насамперед потребує висвітлення призначення та застосування інформаційного об'єкта «пакет документів у форматі контейнера ASiC (формат ZIP)», уведеного НПА «Вимоги щодо найменування файлів пакета документів у форматі контейнера ASiC (формат ZIP)» у 2025 р. [25], а також визначення структури і змісту цього пакета. Також про цей інформаційний об'єкт треба внести відповідні зміни й до наказу Міністерства юстиції України від 30.12.2020 № 4555/5 «Порядок приймання-передавання електронних документів Національного архівного фонду на постійне зберігання». Крім того, ці порядки треба доповнити визначенням послідовності дій щодо створення «пакета документів у форматі контейнера ASiC

(формат ZIP)» (коли ці пакети створюються, ким і де). Це важливе завдання для подальшого розвитку електронних архівів та їх впровадження, зважаючи на міждисциплінарний характер цього напряму діяльності, що повинен бути зрозумілим на організаційному рівні усім фахівцям, насамперед діловодам і архівістам.

У «Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання» до архівних електронних документів, що приймаються-передаються на постійне зберігання, застосовується поняття «вхідний електронний документ», яким визначаються документи, що отримуються від іншої юридичної особи в межах електронного документообігу під час ведення діловодства. Хоча технологічно процес формування електронного повідомлення про отримання / відмову в реєстрації вхідних ЕД не відрізняється від формування такого повідомлення під час приймання-передавання ЕД НАФ на постійне зберігання, на нашу думку, слід привести термінологію щодо архівних ЕД у відповідність до архівної. Практичним проявом застосування поняття «вхідний електронний документ» до архівних ЕД, що приймаються-передаються на постійне зберігання, стали інструктивні документи ЦДАЕА «Інструкція з приймання архівних електронних документів на постійне зберігання до сховища інформаційної системи ЕЛАРСИС» (2023 р.) [26] і «Керівництво з використання інформаційної системи ЕЛАРСИС» (2024 р.) [27], як адміністратора САЕД ЕЛАРСИС, а також застосування відповідної термінології в ІКС ЕЛАРСИС, зокрема автоматизованого укладання «Акту про знищення відхилених вхідних електронних документів» і «Повідомлення про відхилення вхідних електронних документів» для архівних ЕД. У подальшому широкому застосуванні ІКС ЕЛАРСИС це може викликати певні труднощі щодо сприйняття системи фаховою спільнотою.

Для забезпечення можливості надійної та швидкої перевірки кваліфікованих та удосконалених електронних підписів і печаток у далекому майбутньому для неспростовного підтвердження їхньої юридичної сили та справжності слід застосовувати у складі цих інформаційних об'єктів формат з повним набором даних перевірки. Відповідні міжнародні стандарти визначені наказом

Державного агентства з питань електронного урядування України від 07.09.2018 № 60 [28], а також постановами Кабінету Міністрів України від 12.12.2023 № 1298 [29] і від 28.06.2024 № 764 [30], що дають змогу застосовувати різні сучасні формати кваліфікованих та удосконалених електронних підписів і печаток, зокрема з повним набором даних перевірки (рівня В-LT) та тривалого (архівного) зберігання (рівня В-LTA). Наказ Державного агентства з питань електронного урядування України від 07.09.2018 № 60 визначає, що «для електронних документів постійного та тривалого (понад 10 років) строку зберігання обов'язковим є використання електронних підписів та/або печаток у форматі, придатному для тривалого архівного зберігання», а наказ Міністерства юстиції України від 30.12.2020 № 4555/5 явно визначає рівень В-LTA. Проте для інших ЕД, для їх визначаються тимчасові строки зберігання, застосування таких форматів не є обов'язковим. На нашу думку, це сприяє утворенню умов щодо виникнення порушення застосування виключно кваліфікованих електронних підписів рівня В-LTA. Доцільним є застосування в межах однієї СЕД одного типу електронного підпису, яким будуть підписуватися усі ЕД, незалежно від строків їх зберігання. Це дасть змогу значно спростити налаштування СЕД, оптимізувати роботу інформаційної системи й служби діловодства, і в разі рішення експертизи цінності віднести до НАФ ЕД будь-якого строку зберігання. Так, це виключення, але документи належать до НАФ не на підставі номенклатури справ, це лише попередня ознака, а відповідно до рішення експертно-перевірної комісії. Деякі фахівці вважають, що масове застосування кваліфікованих електронних підписів рівня В-LTA значно збільшить розміри сховища даних СЕД. Дійсно, розмір кваліфікованих електронних підписів рівня В-LTA найбільший. Однак збільшення не є значущим, особливо порівняно з цифровими копіями аналогових документів, зважаючи, що файли таких електронних підписів вимірюються Кб. Крім того, документи тимчасових строків зберігання підлягають знищенню після проведення їх експертизи цінності. Такі ЕД становлять більшу частку загального електронного документообігу. Практична реалізація форматів кваліфікованих електронних підписів і печаток з повним набором даних перевірки доступна онлайн як

сервіс «Кваліфікований електронний підпис» у складі ресурсі «ДІЯ». У розділі «Підписати документ» можна перейти до розширених налаштувань параметрів кваліфікованого електронного підпису, що надає доступ до переліку доступних форматів кваліфікованих електронних підписів. Зазначимо, що зміни до наказу Міністерства юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5 у 2022 р. відмінили застосування формату електронного підпису з повним набором даних перевірки, визначених не чинним на той час наказом Міністерства юстиції України й Адміністрації Держспецзв'язку від 20.08.2012 № 1236/5/453 [31]. Проте новий формат кваліфікованих електронних підписів рівня В-LTA визначений не був. Вважаємо, що така зміна наказу Міністерства юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5 буде доцільною й забезпечить приймання-передавання ЕД НАФ, юридична значущість яких та їх справжність можуть бути будь-коли підтверджені під час їх постійного зберігання.

Висновки. За останні 15 років в архівній галузі виконано велику роботу від концептуальних засад до розбудови в Україні електронних архівів та створення сучасних електронних інформаційних ресурсів архівних установ та участі у масштабних національних і міжнародних проєктах. Варто зазначити, що створено не лише відповідну програмно-технічну інфраструктуру, що, безумовно, є технологічною основою для цифрової трансформації архівної справи, а також потужну нормативно-правову та методичну бази. Це визначає провідні позиції архівної галузі щодо цифровізації гуманітарної сфери діяльності в Україні, а за деякими позиціями у світі, і готовність до міжнародної інтеграції з високим рівнем інтероперабельності технологічних рішень і до консолідованої роботи щодо розбудови міжнародних електронних інформаційних ресурсів.

На сьогодні актуальними є такі завдання щодо подальшого впровадження цифрових технологій в архівну справу у напрямі розвитку електронних архівів і електронних інформаційних ресурсів: розроблення технічного завдання для створення програмного забезпечення єдиного державного реєстру національних архівних інформаційних ресурсів; подальше узгодження системи ЕЛАРСИС і Міжархівного пошукового порталу з метою уніфікації їх наповнення і зручності користування ними; вирішення проблеми сертифікації майбутнього

датацентру; створення електронного ЦФК та визначення саме його, а не паперового ЦФК оригінальним джерелом інформації; модернізація ІКС ARCHIUM в напрямі надання доступу до аудіовізуальних документів, науково-технічної документації та документів особового походження в електронній формі; цифрова трансформація облікової документації архівних документів; подальша участь у міжнародних і національних проєктах щодо створення та інтегрування інформаційних ресурсів; забезпечення архівних підрозділів юридичних осіб – джерел комплектування архівних установ програмними рішеннями, що забезпечують технічну можливість впровадження в їхню діяльність електронних архівів; внесення уточнень до НПА щодо інформаційного об'єкта «пакет документів у форматі контейнера ASiC (формат ZIP)» та уникнення діловодної термінології щодо архівних ЕД; визначення обов'язкового застосування форматів кваліфікованих електронних підписів і печаток з повним набором даних перевірки рівня B-LTA.

Список використаних джерел

1. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII [із змінами]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення 15.01.2026).
2. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР. URL: <https://bit.ly/3FwMIsE> (дата звернення 15.01.2026) (втратив чинність).
3. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 09.01.2007 № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16> (дата звернення 15.01.2026).
4. Калакура Я. С. Від архівіста до менеджера електронних ресурсів: архівознавчий кафедрі Шевченкового університету – 80. *Архіви України*. 2024. Вип. 4. С. 35–59. <https://doi.org/10.47315/archives2024.341.035>
5. Палієнко М. Г. Образ архівіста крізь призму викликів часу і тенденцій розвитку архівної освіти в Україні та світі. *Архіви України*. 2024. Вип. 4. С. 8–34. <https://doi.org/10.47315/archives2024.341.008>

6. Бездрабко В. В. Архівна освіта в Україні: стан і перспективи. *Сумський історико-архівний журнал*. 2018. № XXXI. С. 5–17. <https://doi.org/10.21272/shaj.2018.i31.p.5>

7. Резнік І. С. Роль і функції архіву в добу інформаційного суспільства: нові тенденції і підходи (з досвіду ЦДАМЛМ України 2012–2022 рр.) *Архіви України*. 2023. № 3. С. 55–74. <https://doi.org/10.47315/archives2023.336.055>

8. Дідух Л. В., Залеток Н. . Досвід українських архівів у створенні цифрового фонду користування документами Національного архівного фонду. *Архіви України*. 2019. № 1. С. 87–101. <https://doi.org/10.47315/archives2019.318.087>

9. Забезпечення збереженості цифрових аудіовізуальних документів Національного архівного фонду : метод. рекомендації [затверджено наказом Держ. архів. служба України від 09.09.2025 № 140-НОД]. Держ. архів. служба України, Укр. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства ; уклад.: Л. В. Дідух, В. В. Міхалко, Є. М. Чорноморець. Київ, 2024. 182 с. URL: https://undiasd.archives.gov.ua/doc/Zberezkh_tsyfr_AVD_met.rek.pdf (дата звернення 15.01.2026).

10. Ковтанюк Ю. С. Актуальні питання збереженості фондів архівів, бібліотек і музеїв як установ культури в умовах воєнного стану. *Бібліотечний вісник*. 2024. № 2. С. 12–31. <https://doi.org/10.15407/bv2024.02.012>

11. Чукут С. А. Цифровізація процесів архівної справи в контексті формування Національного архівного фонду та його інтеграції у світовий інформаційний простір. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 24. С. 163–170. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2649/2685> (дата звернення 15.01.2026).

12. Про схвалення Стратегії захисту документальної спадщини як запоруки збереження національної ідентичності та державності на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 № 1349-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2024/zvit_archiv_2024.pdf (дата звернення 15.01.2026).

13. ДСТУ 4331:2004 «Правила описування архівних документів (ISAD (G):1999, NEQ)». Прийнято з наданням чинності наказом

ДП «УкрНДНЦ» від 17.08.2004 № 181. 20 с. Втратив чинність з 01.01.2026 відповідно до наказу ДП «УкрНДНЦ» від 29.08.2025 № 163.

14. Розвиваємо цифрові архіви України: новий крок до сучасності : повідомлення на Офіц. веб-портал Держ. архів. служби України від 16.07.2025. URL: <https://bit.ly/46QNgVd> (дата звернення 15.01.2026).

15. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр> (дата звернення 15.01.2026).

16. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів : Закон України від 15.03.2022 № 2130-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2130-20#n10> (дата звернення 15.01.2026).

17. Перша Угода про резервне зберігання цифрових копій документів НАФ України у хмарних сховищах іноземних партнерів : повідомлення на Офіц. веб-порталі Держ. архів. служби України від 25.03.2022. URL: <https://archives.gov.ua/ua/2022/03/25/перша-угода-про-резервне-зберігання-ц/> (дата звернення 15.01.2026).

18. Ковтанюк Ю. С., Гарагуля С. С. Національна електронна бібліотека України: підсумки жовтневих обговорень експертною спільнотою її розбудови. *Бібліотечний вісник*. 2025. № 4. С. 87–111. URL: <https://doi.org/10.15407/bv2025.04.087>

19. Розробка та впровадження системи «Електронний архів Національного банку України» : тендерна документація Нац. банку України. 2020. URL: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2020-05-29-005531-b> (дата звернення 15.01.2026).

20. Послуги з приведення у відповідність функціонала приймання/передачі даних через СЕВ ОБВ у форматі ASIC. Код ДК 021:2015 – 2015: 72260000-5 «Послуги, пов'язані з програмним забезпеченням» : тендерна документація ДП «Держ. центр інформаційних ресурсів України». 2022. URL: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2022-08-18-005640-a> (дата звернення 15.01.2026).

21. В Україні запрацюють електронні архіви: відбулася презентація пілотного проекту. *Урядовий портал*. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. М-во юстиції України. 09.08.2023. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukraini-zapratsiuiut-elektronni-arkhivy-vidbulasia-prezentatsiia-pilotnoho-proektu> (дата звернення 15.01.2026).

22. Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання : наказ М-ва юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5 [із змінами]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1421-14> (дата звернення 15.01.2026).

23. Про затвердження Порядку приймання-передавання електронних документів Національного архівного фонду на постійне зберігання : наказ М-ва юстиції України від 30.12.2020 № 4555/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1317-20> (дата звернення 15.01.2026).

24. Електронні архіви в Україні: як держава планує зберігати електронні документи : повідомлення на веб-порталі «Вчасно» від 10.01.2024. URL: <https://vchasno.ua/elektronni-arhivy-ukrainy/> (дата звернення 15.01.2026).

25. Вимоги щодо найменування файлів пакета документів у форматі контейнера ASiC (формат ZIP) : затверджено наказом М-ва юстиції України від 10.04.2025 № 1019/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0562-25> (дата звернення 15.01.2026).

26. Інструкція з приймання архівних електронних документів на постійне зберігання до сховища інформаційної системи «ЕЛАРСИС». Держ. архів. служба України; Центр. держ. аудіо-візуальний та електронний архів ; уклад.: К. Євсєєв, В. Беденко; під ред.: О. Лашка. Київ, 2023. 18 с. URL: https://tsdaea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/elarsys_final.pdf (дата звернення 15.01.2026).

27. Керівництво з використання інформаційної системи ЕЛАРСИС. Держ. архів. служба України, ЦДАЕА ; уклад. К. Євсєєв. Київ, 2024. 58 с. URL: <https://surli.cc/vtullr> (дата звернення 15.01.2026).

28. Про затвердження Вимог до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади : наказ Держ. агентства з питань електронного урядування України від 07.09.2018 № 60. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1309-18> (дата звернення 15.01.2026).

29. Про затвердження вимог до форматів удосконалених електронних підписів та печаток, які використовуються для надання електронних публічних послуг, та вимог до створення та перевірки удосконалених електронних підписів та печаток, що базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів : постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2023 № 1298 [із змінами]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1298-2023-п> (дата звернення 15.01.2026).

30. Деякі питання електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 764. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/764-2024-п> (дата звернення 15.01.2026).

31. Про затвердження вимог до форматів, структури та протоколів, що реалізуються у надійних засобах електронного цифрового підпису : наказ М-ва юстиції України, Адміністрації Держспецзв'язку від 20.08.2012 № 1236/5/453 [із змінами] (втратив чинність).

References

1. *Pro informatsiiu*. (1992). *Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 № 2657-XII [iz zminamy]* [On Information. Law of Ukraine dated 02.10.1992 No. 2657-XII (as amended)] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

2. *Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsiyi*. (1998). *Zakon Ukrayiny vid 04.02.1998 № 74/98-VR (vtratyv chynnist)* [On the National Informatization Program: Law of Ukraine dated 04.02.1998 No. 74/98-BP (no longer in effect)] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://bit.ly/3FwMlsE>

3. *Pro osnovni zasady rozvytku informatsiynoho suspilstva v Ukrayini na 2007–2015 roky*. (2007). *Zakon Ukrayiny vid 09.01.2007 № 537-V [On the Basic Principles of the Development of the Information Society in Ukraine for 2007–2015: Law of Ukraine dated 09.01.2007 No. 537-V]* [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.ra da.gov.ua/laws/show/537-16>

4. Kalakura, YA. S. (2024). From archivist to electronic resources manager: archival department of Shevchenko University – 80. *Archives of Ukraine*, 4, 35-59 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.47315/archives2024.341.035>

5. Paliyenko, M. H. (2024). The image of an archivist through the prism of the challenges of the time and trends in the development of archival education in Ukraine and the world. *Archives of Ukraine*, 4, 8-34 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.47315/archives2024.341.008>

6. Bezdrabko, V. V. (2018). Archival Education in Ukraine: Status and Prospects. *Sumy Historical and Archival Journal*, XXXI, 5-17 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.21272/shaj.2018.i31.p.5>

7. Reznik, I. S. (2023). The Role and Functions of Archives in the Age of the Information Society: New Trends and Approaches (From the Experience of the Central Archive and Archives of Ukraine 2012–2022) [in Ukrainian]. *Archives of Ukraine*, 3, 55-74. <https://doi.org/10.47315/archives2023.336.055>

8. Didukh, L. V., & Zalyetok, N. (2019). Experience of Ukrainian archives in creating a digital fund for using documents of the National Archival Fund [in Ukrainian]. *Archives of Ukraine*, 1, 87-101. <https://doi.org/10.47315/archives2019.318.087>

9. *Zabezpechennya zberezhenosti tsyfrovyykh audiovizualnykh dokumentiv Natsionalnoho arkhivnoho fondu: metod. rekomendatsiyi*. (2024). [zatverdzheno nakazom Derzh. arkhiv. sluzhba Ukrayiny vid 09.09.2025 № 140-NOD]. [Ensuring the preservation of digital audiovisual documents of the National Archival Fund: Methodical recommendations [approved by the order of the State Archival Service of Ukraine dated 09.09.2025 No. 140-NOD]. [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from https://undiasd.archives.gov.ua/doc/Zberezh_tsyfr_AVD_met.rek.pdf

10. Kovtanyuk, Yu. S. (2024). Current issues of the preservation of archives, libraries, and museums as cultural institutions under martial law [in Ukrainian]. *Library Bulletin*, 2, 12-31. <https://doi.org/10.15407/bv2024.02.012>

11. Chukut, S. A. (2023). Tsyfrovizatsiia protsesiv arkhivnoi spravy v konteksti formuvannia Natsionalnoho arkhivnoho fondu ta yoho intehtatsii u svitovyi informatsiyni prostir. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 24, 163-170 [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2649/2685>

12. *Pro skhvalennia Stratehii zakhystu dokumentalnoi spadshchyny yak zaporuky zberezhennia natsionalnoi identychnosti ta derzhavnosti na*

period do 2027 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2025–2027 rokakh. (2024). Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.12.2024 № 1349-r. [On approval of the Strategy for the Protection of Documentary Heritage as a Guarantee of Preservation of National Identity and Statehood for the Period Until 2027, and Approval of the Operational Plan of Measures for Its Implementation in 2025–2027. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 12.24.2024 No. 1349-r]. [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2024/zvit_archiv_2024.pdf

13. DSTU 4331:2004 “Pravyla opysuvannya arkhivnykh dokumentiv (ISAD (G):1999, NEQ)”. Pryynyato z nadanniam chynnosti nakazom DP “UkrNDNTS” vid 17.08.2004 № 181. Vratyv chynnist z 01.01.2026 vidpovidno do nakazu DP “UkrNDNTS” vid 29.08.2025 № 163 [SSTU 4331:2004 “Rules for Describing Archival Documents (ISAD (G):1999, NEQ)”. Adopted and put into effect by order of the State Enterprise “UkrNDNC” dated 08/17/2004 No. 181. 20 p. It has lost its validity from 01.01.2026 in accordance with the order of the State Enterprise “UkrNDNC” dated 29.08.2025 No. 163] [in Ukrainian].

14. *Rozvyvayemo tsyfrovi arkhivy Ukrainy: novyy krok do suchasnosti.* (2025). Povidomlennya na Ofits. veb-portal Derzh. arkhiv. sluzhby Ukrainy vid 16.07.2025 [Developing digital archives of Ukraine: a new step towards modernity: notification on the Official web portal of the State Archival Service of Ukraine dated 16.07.2025] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://bit.ly/46QNgVd>

15. *Pro zakhyst informatsiyi v informatsiyno-komunikatsiynykh systemakh.* (1994). Zakon Ukrainy vid 05.07.1994 № 80/94-VR [On the protection of information in information and communication systems: Law of Ukraine dated 05.07.1994 No. 80/94-BP] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-vr>

16. *Pro vnesennya zmin do deyakykh zakoniv Ukrainy shchodo zabezpechennya funktsionuvannya informatsiyno-komunikatsiynykh system, elektronnykh komunikatsiynykh system, publichnykh elektronnykh reyestriv.* (2022). Zakon Ukrainy vid 15.03.2022 № 2130-IX [On amendments to certain laws of Ukraine on ensuring the functioning of information and communication systems, electronic communication

systems, public electronic registers: Law of Ukraine dated 15.03.2022 No. 2130-IX] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2130-20#n10>

17. *Persha Uhoda pro rezervne zberihannya tsyfrovyykh kopi dokumntiv NAF Ukrayiny u khmarnykh skhovyshchakh inozemnykh partneriv.* (2022). Povidomlennya na Ofits. veb-portali Derzh. arkhiv. sluzhby Ukrayiny vid 25.03.2022 [The First Agreement on backup storage of digital copies of documents of the National Academy of Sciences of Ukraine in cloud storages of foreign partners: notification on the Official web portal of the State Archives. Services of Ukraine dated 25.03.2022] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://archives.gov.ua/ua/2022/03/25/persha-uhoda-pro-rezervne-zberihannya-ts/>

18. Kovtanyuk, Yu. S., Harahulya, S. S. (2025). National Electronic Library of Ukraine: Results of October Discussions by the Expert Community of Its Development. *Library Bulletin*, 4, 87-111 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/bv2025.04.087>

19. *Rozrobka ta vprovadzhennia systemy “Elektronnyi arkhiv Natsionalnoho banku Ukrainy”: tenderna dokumentatsiia Nats. banku Ukrain.y* (2020). [Development and implementation of the system “Electronic Archive of the National Bank of Ukraine”: tender documentation of the National Bank of Ukraine]. [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2020-05-29-005531-b>

20. *Posluhy z pryvedennia u vidpovidnist funktsionala pryimannia/peredachi danykh cherez SEV OVV u formati ASIC. Kod DK 021:2015-2015: 72260000-5 “Posluhy, poviazani z prohrarnym zabezpechenniam”: tenderna dokumentatsiia DP “Derzh. tsentr informatsiinykh resursiv Ukrainy”.* (2022). [Services for harmonization of the functionality of receiving/transmitting data through the SEV of the OVV in ASIC format. Code DK 021:2015-2015: 72260000-5 “Services related to software”: tender documentation of the State Enterprise “State Center of Information Resources of Ukraine”]. [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2022-08-18-005640-a>

21. V Ukraini zapratsuiut elektronni arkhivy: vidbulasia prezentatsiia pilotnoho proektu. (2023, August 9). [Electronic archives will be launched

in Ukraine: a pilot project presentation took place]. *Uryadovyy portal – Government Portal* [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukraini-zapratsiuiut-elektronni-arkhivy-vidbulasia-prezentatsiia-pilotnoho-proektu>

22. *Pro zatverdzhennia Poriadku roboty z elektronnyimi dokumentamy u dilovodstvi ta yikh pidhotovky do peredavannia na arkhivne zberihannia.* (2014). Nakaz Ministerstva yustytisii Ukrainy vid 11.11.2014 № 1886/5 [iz zminamy] [On approval of the Procedure for working with electronic documents in office management and their preparation for transfer to archival storage: Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 11.11.2014 No. 1886/5 (as amended)] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1421-14>

23. *Pro zatverdzhennia Poryadku pryimannia-peredavannia elektronnykh dokumentiv Natsionalnoho arkhivnoho fondu na postiine zberihannia.* (2020). Nakaz M-va yustytisii Ukrainy vid 30.12.2020 № 4555/5 [On approval of the Procedure for acceptance and transfer of electronic documents of the National Archival Fund for permanent storage: Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 30.12.2020 No. 4555/5] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1317-20>

24. *Elektronni arkhivy v Ukrayini: yak derzhava planuie zberihaty elektronni dokumenty.* (2024, January 10). [Electronic archives in Ukraine: how the state plans to store electronic documents]. *Vchasno – In Time* [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://vchasno.ua/elektronni-arhivy-ukrainy/>

25. *Vymohy shchodo naimenuvannia failiv paketu dokumentiv u formati konteynera ASiC (format ZIP).* (2025). Zatverdzheno nakazom M-va yustytisii Ukrainy vid 10.04.2025 № 1019/5 [Requirements for naming files of a package of documents in the ASiC container format (ZIP format): approved by Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 10.04.2025 No. 1019/5] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0562-25>

26. Yevseyev, K., & Bedenko, V. (Comps.). (2023). *Instruktsiia z pryimannia arkhivnykh elektronnykh dokumentiv na postiine zberihannia do skhovyshcha informatsiinoi systemy “ELARSYS”* [Instructions for

accepting archival electronic documents for permanent storage in the repository of the information system “ELARSYS”]. [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from https://tsdaea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/elarsys_final.pdf

27. Yevsieiev, K. (Comp.). (2024). *Kerivnytstvo z vykorystannia informatsiinoi systemy ELARSYS* [Guidelines for using the information system ELARSYS] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://surli.cc/vtullr>

28. *Pro zatverdzhennia Vymoh do formativ danykh elektronnoho dokumentoobihu v orhanakh derzhavnoi vlady.* (2018). Nakaz Derzh. ahentstva z pytan elektronnoho uriaduvannia Ukrayiny vid 07.09.2018 № 60 [On approval of the Requirements for data formats of electronic document flow in state authorities: order of the State Agency for Electronic Governance of Ukraine dated 07.09.2018 No. 60] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1309-18>

29. *Pro zatverdzhennia vymoh do formativ udoskonalenykh elektronnykh pidpysiv ta pechatok, yaki vykorystovuiutsia dlia nadannia elektronnykh publichnykh posluh, ta vymoh do stvorennia ta perevirky udoskonalenykh elektronnykh pidpysiv ta pechatok, shcho bazuiutsia na kvalifikovanykh sertyfikatakh vidkrytykh kliuchiv.* (2023). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 12.12.2023 № 1298 [iz zminamy] [On approval of requirements for formats of advanced electronic signatures and seals used for the provision of electronic public services, and requirements for the creation and verification of advanced electronic signatures and seals based on qualified public key certificates: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 12.12.2023 No. 1298 [as amended]] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1298-2023-p>

30. *Deiaki pytannia elektronnoi identyfikatsii ta elektronnykh dovirchyykh posluh.* (2024). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 28.06.2024 № 764 [Some issues of electronic identification and electronic trust services: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 06/28/2024 No. 764] [in Ukrainian]. Retrieved January 15, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/764-2024-p>

31. *Pro zatverdzhennia vymoh do formativ, struktury ta protokoliv,*

shcho realizuiutsia u nadiinykh zasobakh elektronnoho tsyfrovoho pidpysu. (2012). Nakaz M-va yustyttsii Ukrainy, Administratsii Derzhspetsviazku vid 20.08.2012 № 1236/5/453 [iz zminamy] (vtratyv chynnist) [On approval of requirements for formats, structure and protocols implemented in reliable means of electronic digital signature: Order of the Ministry of Justice of Ukraine, Administration of the State Special Communications dated 08/20/2012 No. 1236/5/453 [as amended] (no longer in effect)] [in Ukrainian].

Отримано / Received 09.03.2026

Прийнято / Accepted 19.03.2026

Опубліковано онлайн / Published online 28.07.2026

Yurii Kovtaniuk,

PhD (History), Senior Researcher, Deputy Director General for Research,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

3 Holosiivskyi Ave, Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: y.kovtaniuk@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4120-1875>

Yevheniia Chornomorets

PhD (Philos.),

Senior Research Scientist of the Department for Archival Studies,
Ukrainian Research Institute of Archival Affairs and Records Keeping

77 Lukyanivska St., Kyiv 04085, Ukraine

e-mail: eugeniamch@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1521-0129>

**ELECTRONIC ARCHIVES AND ELECTRONIC INFORMATION
RESOURCES IN UKRAINE: CURRENT CHALLENGES
AND PROMISING DIRECTIONS**

The purposes of the study are to analyse the current state of creating and operating electronic archives and archival electronic information resources in Ukraine, and identify the main problems and indicate possible ways to overcome them using modern technologies. **The research methodology** is based on the general scientific methods of analysis, synthesis, comparison, generalization; the principle of continuity and methods of scientific forecasting and theoretical modeling were also used. **Scientific novelty.** The study analyzes

the latest trends in the use of modern digital technologies in the development of electronic archives and electronic information resources in archival practice in Ukraine, describes problem situations, and suggests possible ways to solve them. **Conclusions.** Over the past 15 years, Ukraine has created a regulatory, legal and methodological framework, as well as a software and technical infrastructure for the creation of electronic archives and modern electronic information resources of archival institutions. Currently, the following tasks are relevant: development of technical specifications for the creation of software for a single state register of national archival information resources; creation of an electronic central stock catalog, modernization of the ARCHIUM information and communication system, in particular, to avoid duplication of metadata about archives, funds, and inventories used in the ELARSIS system, digital transformation of accounting documentation of archival documents, determining the mandatory use in electronic office work of formats of qualified electronic signatures and seals with a full set of B-LTA level verification data, clarifications to regulatory legal acts regarding the method of office work terminology using to archival electronic records, further participation in international and national projects for the creation and integration of archival electronic information resources.

Keywords: electronic archival science, electronic archive, electronic document, electronic information resource, digital fund for the use of documents of the National Archives of Ukraine, national archival information resources